

Biskop Tor Singsaas, kronikk regionaviser juni 2011:

Rusfritt område for barn og unge

Jeg ønsker en åpen samtale i det offentlige rom om behovet for å sikre barn og unge rusfrie områder i samfunnet. Dette er en viktig allmenn etisk utfordring, hvor vi må gjennomtenke konsekvensene av alkoholbruk. Stat, kommune, idrettsbevegelsen, musikkorganisasjoner, konsertarrangører, festivaler, frivillige organisasjoner av ulikt slag, osv, utfordres til å øke sin bevissthet i forhold til dette.

Men først og fremst foreldre og foresatte, de nærmeste omsorgspersonene for barn og unge.

Dette er ingen agitasjon for et alkoholfritt samfunn. For det er en urealitet og uaktuell tilnærming. Mitt anliggende er ønske om en allmenn samtale omkring hva vi kan gjøre når alkohol som rusmiddel er i ferd med å få for stor plass hos enkeltmennesker, familier og grupper. For noen svært alvorlige signaler er kommet om manglende sikkerhetsnett for barn og unge i en sårbar fase i livet, i forhold til foreldres og foresattes alkoholbruk. Dette utfordrer oss alle til å ta et samfunnsansvar, - i vårt eget nærområde, men og i storsamfunnet.

Dette handler om bevissthet om egen alkoholbruk; om når, og hvor en nyter alkohol.

Forskning fra Statens institutt for rusmiddelforskning (Sirus) viser at 50.000 – 150.000 barn og unge under 18 år, fra 5% - 14%, vokser opp med foreldre med et risikofyllt alkoholforbruk. (Rossow 2009). Å vokse opp i nærheten av omsorgspersoner med inntak av alkohol på gale arenaer, medfører fare for varige skader for de unge. Angst og depresjoner, utsettelse for grenseoverskridelser, en kan selv utvikle manglende evne til å sette grense for krenkelser. En blir påført lavt selvbilde i en fase hvor en skal oppøve trygghet på egen identitet og væremåte. Denne opplisting av lidelser som alvorlig forringer livskvaliteten for barn og unge, kan forlenges atskillig.

Dette bør engasjere alle oss voksne. For det er for enkelt å isolere dette problemet til foreldre og omsorgspersoner som ikke holder gjennomsnittlig mål i relasjonen til sine barn og unge.

Inntak av rusmidler, og rus som akseptert sosial adferd

Alvorlighetsgraden av rusproblemet i samfunnet kan være et symptom på en liberal holdning til rus. Er det slik at inntak av rusmidler med dertil rus er en akseptert sosial adferd i vårt samfunn?

Det er sagt at ethvert samfunn har rusmidler, og at de har en funksjon, ikke minst som middel til å av reagere i forhold til for store krav i livet. Vi kan også hos oss høre det i sammenhenger hvor alkoholbruk er en viktig ingrediens; ”I helga må jeg ha meg en fest”. Dette kan selvsagt være et uttrykk for at en skal gjøre noe festlig, men like mye kan det si noe om at en må av reagere etter noen stressede hverdager. Da hører nok alkohol med, og for noen kan det bli vel mye. Noen må løftes med rusmidler for å kunne føle seg komfortabel i sosial sammenheng. Alkohol er en viktig fellesskapende sosial kode som er nødvendig for det sosiale liv. Uten dette vil en oppleve usikkerhet og utrygghet. I ungdomskulturen er alkohol som sosial kode i ferd med å få en for viktig funksjon. Alkohol får i altfor stor grad lov til å definere hva som er akseptabel sosial adferd, for den har en tendens til å overta styringa i måten å omgå hverandre på.

Jeg ønsker ikke å omtale respektløst og ovenfra denne måten å leve sosialt på, som en som har alt sitt på ”det tørre”. Jeg vet at mange strever med å fungere sosialt av mange ulike grunner. Dersom en ikke får tilgang på kunstige stimuli, vil en måtte leve et isolert og trist liv, borte fra det en selv ønsker. Her er ikke stedet for de raske og kontante svar, men like mye et forsøk på å skape en samtale om hvordan vi skal ta vare på de mest sårbare i mellom oss. Det er de sårbare som er syntombærerne på hva vårt samfunn er i underskudd på. Mange av oss lider under for store krav i og rundt oss, som vi ikke hankses med alene, uten å måtte søke kunstige stimuli. Og de kan bli til skade for oss og de vi er glad i.

Er det slik å forstå at vi må akseptere alkoholens evne til å få oss til å av reagere, eller bør vi ha andre virkemidler for å kunne ta vare på dette nødvendige aspekt i livet? Jeg tror de fleste anser rus som en lite adekvat måte å håndtere viktige utfordringer på.

Mange ønsker å leve på en annen måte.

Nå har jeg bevisst unnlatt å løfte fram alkoholens kulturelle, kunstneriske og kulinariske opplevelse som uttrykk for nytelse. Dette er utvilsomt et viktig og høyverdig perspektiv for mange, som jeg overhode ikke vil bestride oppriktigheten i forhold til.

Men mitt anliggende er her å skape bevissthet omkring de grenser, hvor nytelse går over til misbruk. Og det er særlig barn og unge som er sårbare i disse grenseområdene. Vi kan dessverre anta at antall barn og unge er ganske høyt som opplever rusede foreldre og omsorgspersoner, også utenom de en i faglig terminologi sier har ”et skadelig bruk eller avhengighet”. Forskning viser at disse barna og reagerer med utrygghet på foreldre som viser **adferd som er uforståelig** for barna, også dette med mulig skadelig virkning. Foreldre bør derfor være seg bevist om når, hvor og hvor mye en nyter alkohol i barnas nærvær.

Vi går nå inn i en sommertid med ferie og fritid som alle skal kunne se fram til med glede. Barn og unge skal huske sommeren som god og glad.

Da tror jeg det vil handle om at foreldre og omsorgspersoner er bevisst på sin alkoholbruk. For ingen barn må være utrygge på de mennesker som betyr aller mest for seg i livet.

Men da må det være et rusfritt område for barn og unge.